

LIČNA KARTA SELA MIRATOVAC

SADRŽAJ

UVOD.....	3
PLA-metodologija.....	4
POLJOPRIVREDNO-EKONOMSKI SISTEM.....	5
STOČARKA PROIZVODNJA.....	6
Govedarstvo.....	7
Ovčarstvo.....	8
Veterinarska zaštita.....	8
RATARSTVO.....	9
VOĆARSTVO.....	10
Povrtarstvo.....	11
Mehanizacija.....	11
SOCIO-KULTURNI SISTEM.....	12
Stanovništvo.....	12
Infrastruktura.....	13
Obrazovna struktura.....	14

UVOD

Selo Miratovac se nalazi na krajnjoj liniji juga Srbije i graniči se sa R. Makedonijom. Selo je udaljeno oko 6 kilometara od centra opštine Preševo. Zbijenog je tipa i podeljena na mahale kao sto su: Dzagadur, Maljok, Kajos, Dzeljep, Lengt, Fezllari, Mishol, Tusun, Qost, Kodrant, Bogdant, Vatet, Skovri, Karabec, Pulenk, Ust, Pant i Xhuxhet. Selo je udaljeno od autoputa M75, železničke pruge Beograd – Skoplje oko 2 kilometara. Granična linija od sela je oko 1 kilometar prema selu Lojane u Republici Makedoniji. Kroz selo prolazi antički-rimski put uzduž podnožja Preševskog Karadaka, koji povezuje tradicionalno sva sela od Bujanovca do Skoplja. Svi vodotoci koji prolaze kroz selo se ulivaju u Banjsku Reku koja pripada Egejskom Slivu.

U dokumentima vojnika iz XI veka, Miratovac se pominjao kao selo. Kasnije se pominje za vreme prvog turskog popisa 1517 i u to vreme broji oko 32 domćinstva .Staro ime je „MIRAT“ što iz ilirsko –albanske mitologije znači „PEPELJUGE“. Postoji podatak da je džamija i česma pored nje izgrađene pre 270 godina (18 vek). Zajednica Miratovac, obzirom na povoljan geografski položaj, ima sve predispozicije i potencijale za unapredjenje načina života svojih članova. Nepostojanje industrijskih zagadjenja vazduha i vodotoka, kao i dobri klimatski uslovi su dobar preduslov za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju što je i jedan od glavnih razvojnih ciljeva zajednice. Blizina železničke pruge i autoputa M75 pruža mogućnost za dobru komunikaciju i transport robe i ljudi.

POLJOPRIVREDNO-EKONOMSKI SISTEM

Miratovac se nalazi na jugu Srbije u opštini Presevo i vodi se kao najretabilnije za proizvodnju pšenice i kukuruza, isto tako ima dosta površine sa pašnjacima i livadama. Selo je tipično u dolini ali njihovo poljoprivredno zemljište se nalazi ravničastom delu i omogućava meštanima da razvijaju svoju poljoprivrednu delatnost.

Primenom mape resursa, sredstva PLA metodologije, dobijena je slika o prirodnim resursima sela i potencijalima njegovog razvoja. Pre svega dobro priplodno zemljište, klimatski uslovi i padavine vode poljoprivredne proizvodjace ka intezivnijoj proizvodnji.

Proizvodnja se odlikuje kompletnom primenom agrotehničkih mera u ratarskoj i voćarskoj proizvodnji, primena visokorodnih sorti i gajenje visokoproduktivnih rasa stoke i pomoć i učešće stručnih lica u ratarskoj, voćarskoj i stočarskoj proizvodnji.

U seoskom ataru se nalazi oko 2338 ha zemlje. Od ukupne površine 423ha su šume, 300 ha je nepoljoprivredno zemljište (zgrade, ulice i drugo). Celokupan atar se nalazi na ravničarskom terenu, nadmorskoj visini od oko 400m. Prosečan posed jednog domaćina u Miratovcu ima oko 5 ha obradive zemlje što je danas jako mala površina za bavljenje, pre svega, ozbiljnom ratarskom proizvodnjom.

Osnovne ratarske kulture su kukuruz i pšenica. Ove dve kulture učestvuju u setvenoj strukturi do 70% ukupnih površina. Gaje se uglavnom novosadske visokorodne sorte pšenice i prinosi su između 3,3-4,5 t/ha. Od kukuruza uglavnom se seju hibridi novosadskog i zemunpoljskog instituta. Prinosi po hektaru su između 5 i 8 tone. Na ostataku obradivih površina se seje paprika, paradajz, krompir, luk, kupus, krastavac, bostan i tikva.

Dobar deo žitarica koji poljoprivrednici skinu sa svojih njiva se potroši u ishrani stoke. Glavni stočarski proizvodi su juneće meso i mleko. Pretežno se gaji domaće šareno goveče u tipu simentalca, takodje smo napomenuli i domacu sortu bivolica koja zadnjih godina ide ka uništivanju. Pojedini proizvođači godišnje uhrane od 50 do 60 tovljenika i do 20 komada junadi mase 350-500 kg. Mlečnost krava se kreće između 2500 i 3000 litara po laktaciji u zavisnosti od genetskih predispozicija i ishrane.

Stočarska proizvodnja se racuna kao dominantna i vodeća u životnom sistemu stanovnika Miratovca. Iz vremenske linije se može videti da je trenutno proizvodnja u stagnaciji ali i dalje je na visokom nivou od 3000 tovljenika godišnje. Tov junadi je na nivou od 350-450 i ovaj broj pokazuje blagi porast proizvodnje. Uvidom u sezonski kalendar i aktivnosti na ovim poslovima su osnovne tokom čitave godine. Iz polustrukturisanog intervjua sa meštanima sam zaključio da da skoro 65% domaćinstava se oslanja na prihode iz poljoprivrede.

STOČARSKA PROIZVODNJA

Govedarstvo

Govedarstvo je osnovna grana stočarstva. Tri su veoma važna faktora koja čine govedarstvo osnovom stočarstva:

1. proizvodnja mleka kao najkompletnije i najjeftinije hrane za čoveka
2. proizvodnja mesa, kvalitetnog proteinskog hraniva za ishranu
3. iskorišćavanje kabaste hrane i njeno pretvaranje u visoko vredna hraniva.

Na osnovu razgovora i upoređivanjem podataka dobijenih od meštana i veterinara iz veterinarske privatne ambulante u selu ima 250-300 muznih krava i 350-450 tovnih junadi. Rasni sastav je uglavnom, 60% domaće goveče tipa simentalca u tovu i 50% krava mešanih simentalke za mužu. Ostatak čini crno-belo i crveno goveče holštajn-frizijske rase. Oplemenjivanjem domaćeg šarenog

govečeta sa primesama buše plemenitim rasama simentalca dobijeno je domaće šareno goveče tipa simentalca. Prednost u odnosu na čistu simentalcu rasu je što je ono kombinovani tip, pogodno i za tov i za proizvodnju mleka. Bolje se prilagođava i lokalnom klimatu. Pretapanjem domaćeg šarenog govečeta u tip simentalca stvoreno je goveče izvanrednih proizvodnih osobina. Odlikuje se brzim porastom, harmoničnom telesnom građom, ima

zadovoljavajućuplodnost, dugovečnost, izvanrednu sposobnost adaptacije.

Nakon 60 godina sa ciljem intenziviranja proizvodnje pre svega mleka uveženo je i goveče rase holštajn-frizijske, crveno i crno-belo. Sa ovim visokomlečnim govečetom postižu se daleko bolji rezultati u proizvodnji mleka. U laktaciji krava može da da preko 5000 litara mleka.

Goveda se gaje uglavnom u stajama, zatvorena u sistemu veza. Naravno da su se goveda ispuštala, čuvala na pašnjacima i bila puštena. Zadnjih godina, kada se uvidelo da držanje pogotovo krava u vezu utiče na lošiju kondiciju, opšte zdravstveno stanje sve više domaćina pravi ispuste za krave u toku prolećnih, letnjih i jesenjih meseci. I tovnja junad počinju da se drže u slobodnom tovu. Motivi ovakvog držanja su jeftinija izgradnja objekta i lakši način čišćenja samog objekta.

Ishranu goveda uglavnom čine kabasta hraniva, silaža od kukuruzovine, senaža, seno lucerke i detelinasto-vlasuljastih trava. Ovo su najjeftinija rešenja u ishrani goveda. Goveda se takođe mogu hraniti i koncentrovanim smešama prekrupe kukuruza, stočnog ječma i različitih koncentrata. Porast goveda je direktno proporcionalan učešću koncentrovanih smeša u ishrani goveda.

Ovčarstvo

Ovčarska proizvodnja je u blagoj stagnaciji. Danas u selu ima oko 300 grla ovaca. Dok se stoka čuvala po pašnjacima i obalama(međama) svaka kuća je držala po 10-tak ovaca. Bio je i običaj da se stoka tera na ulicu na ispašu. Sa čuvanjem ovaca se prestalo 90-tih i danas se one drže zatvorene u stajama za vreme zime a normalno leti na otvorenom polju. Od rasa gaji se domaća pramenka. Danas poljoprivrednici menjaju rasni sastav i nabavljaju rasu vinterberg koja je naprednija u porastu i jagnji se dva puta godišnje. Ishrana ovaca je ista kao i goveda. Uglavnom se hrane kabastom hranom. Prihodi od ovaca ne učestvuju značajno u strukturi prihoda miratovackih domaćina. Ovce se gaje uglavnom za sopstvene potrebe.

Veterinarska zaštita

Veterinarska zaštita u selu je po rečima meštana veoma dobra. Ne postoji veterinarska ambulanta. Veterinarska stanica u Preševu, ali i još nekoliko privatnih veterinarskih ambulanata pruža usluge meštanima. Veterinarska ambulanta u Preševu, osim lečenja stoke, svake godine sprovodi i programe mera u stočarstvu propisane od strane Ministarstva. Redovno se sprovodi vakcinacija, ispitivanje ovaca na brucelozu, cepljenje protiv besnila i čipovanje pasa, TBC goveda, vađenje krvi goveda na brucelozu i leukozu i KMT kod mlečnih krava.

RATARSTVO

Osnovne ratarske kulture u Miratovcu su kukuruz i pšenica. Kukuruz se u proseku zaseje do 300 ha i on je osnovna ratarska kultura. Sve doslednijom primenom agrotehnike, mineralnih đubriva i visokorodnih hibrida i rod kukuruza se povećavao sa 3tone 50-tih godina na 8t suvog

zrna danas. Zadnjih godina sve se više seju silažni hibridi koji imaju bogatiju masu i koriste se za pravljenje silaže i ishranu stoke. Skoro sav rod kukuruza ostaje kod domaćina i koristi se u ishrani stoke.

Pšenica je druga najzastupljenija ratarska kultura. Godišnje se zaseje oko 700 ha pšenice. Rod se prodaje na mlinove i domaćini uglavnom menjaju pšenicu za brašno. Vecina količina pšenice se prodaje za novac i većinom služi za robnu razmenu. Površine pod stočnim ječmom i tritikaleom se povećavaju iz godine u godinu. Razlozi su jednostavni, izvor stočne hrane u letnjim mesecima kada je kukuruz potrošen, veći rod pšenice po jedinici površine i bolji odnos brašno- mekinje sa stanovišta stočne ishrane.

Krmno bilje je zastupljeno sa lucerkom koja se kosi od tri do pet godina sve u zavisnosti kako se održava od korova.

Lucerka se kosi četiri puta, pa čak i pet, ako godina dozvoli. Seno lucerke je veoma važno u ishrani preživara u zimskim mesecima.

Ratarstvo je intenzivni oblik proizvodnje. Gaje se uglavnom žitarice, industrijsko i krmno bilje, osnove stočarstva.

Struktura ratarske proizvodnje i izbor ratarskih kultura se dimenzioniše naspram zahteva stočarstva. Koristi se mehanizacija u punoj meri, koriste se najnoviji hibridi koji se pojave na tržištu i koriste se mineralna đubriva kao nosioci prinosa. U dobroj meri koristi se i stajnjak kojim se popravljaju fizičke osobine zemljišta. Dostupnost stajnjaka je omogućena intenzivnom stočarskom proizvodnjom. Njive se đubre u

leto posle žetve i u jesen posle berbe kukuruza. Sa njiva se uzima ali se i vraća deo organske materije. U velikoj meri se koriste i mineralna đubriva, glavni izvor makroelemenata u zemljištu. Kao osnovna koriste se NPK đubriva i koristi ih više od polovine poljoprivrednika. NPK đubriva se upotrebljavaju pre setve i više se koriste u proizvodnji kukuruza nego pšenice. Njihova upotreba je ograničena cenom koja je visoka i ograničavajući je faktor nabavke. Azotna đubriva koriste svi poljoprivrednici i ona se koriste u toku vegetacije, fazama rasta i razvoja kada predstavljaju dopunski izvor azota, nosioca prinosa.

VOĆARSTVO

Za voćarstvo u Miratovac bi se moglo reći i da ne postoji., iako skoro svako domaćinstvo poseduje bar po neko stablo ponekog voća. Nekada je Miratovac bio poznat po nešto većim zasadima jabuke i kruske. Sada su to mnogo manji brojevi stabala, i uglavnom su već zastareli. Od ostalih voćarskih kultura nema nekih značajnih površina zasađenih voćem.

POVRTARSTVO

Selo je u zadnjih desetak godina postalo poznato po povrtarstvu. Zastupljeno je gajenje prolećnog i jesenjeg kupusa, karfiola, paprike, bostana, paradajza i plavog paradajza. U nekoliko zadnjih godina značajan je i broj plastenika ispod kojih se gaji kupus i paprika. Sorte povrća su hibridne i ostvaruju se dobri prinosi. Od sorti kupusa se seje najviše domaća sorta srpski melez. Prinosi na održanim parcelama idu do 30 t po hektaru. Navodnjavanje površina pod povrćem je dobro jer se podzemna voda nalazi na svega 5 do 8 metara dubine. Uglavnom se vrši pumpama koje pokreću traktori preko kardanskog prenosnika ili sa raznim motorima za navodnavanje.

Mehanizacija

Prvi traktori u selu su se pojavili krajem pedesetih i početkom šezdesetih. Masovna nabavka traktora je počela krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih. Revolucionarni trenuci vezani za mehanizaciju su pojava kombajna koji menja vršalicu početkom 70-tih. Danas, skoro svako domaćinstvo u selu poseduje mehanizaciju za osnovnu odbradu zemlje. To su traktor, prikolica, plug, drljača, tanjirača i setvospremač. Ozbiljniji domaćini poseduju i dodatne priključne sejalice, balirke, kosilice, prskalice, berače, kombajne. Od traktora najviše ima malih IMT 539 i IMT 533 snage odnosno 33 KS. Dve trećine je ovakvih traktora u selu. Oni zadovoljavaju sve potrebe prosečnog domaćinstva. Ostatak čine veći traktori Rakovice 65 i 76. Svega ima 3-4 veća traktora snage preko 100 KS. Problem sa mehanizacijom je njena starost i dotrajalost. Starost traktora i

39

priključaka je oko 25 godina i mašine se nalaze na samom kraju svog životnog veka. U selu ima, prema rečima meštana, oko 430 traktora, 350 prikolica, 150 tanjirača, 400 drljača, 70 setvospremača, 40 kukuruznih sejača, 35 žitnih sejača, 35 kosačica, 6 balirki, 2 kombajna za strna žita, 10 prskalica.

SOCIO-KULTURNI SISTEM SELA MIRATOVCA

Stanovništvo

U Miratovcu danas živi oko 5000 stanovnika po popisu stanovništva iz 2001. godine, od toga broj dece je 800, a broj mladih (uzrasta od 12-27 god.) je 1500, broj žena je 1300

Mladi bračni parovi se odlučuju na jedno a najviše tri deteta. Razlog tome treba tražiti u egzistencijalnoj nesigurnosti života na selu i neravnopravnom društvenom statusu ljudi koji žive na selu. Na nivou celog sela ima nekih 10-tak % staračkih domaćinstava. Starosna struktura sela je zadovoljavajuća. U osnovnu školu ide oko 1300 učenika.

Sa gledišta strukture prihoda 65 % domaćinstava prihode ostvaruje isključivo od poljoprivrede. Prosečnih domaćinstava u selu ima 40 %. Prosečno domaćinstvo ima 4-5 članova, 2-3 radno sposobna, 2 do 5 ha obradivog zemljišta, uslovnu stambenu kuću, pomoćne objekte, staje za držanje stoke, automobil, traktor i osnovne priključke. Domaćinstava iznad proseka ima 10 %. Ova domaćinstva imaju 4-6 članova, 3-4 radno sposobna člana, 5-8 ha obradivog zemljišta, prihodima i izvan poljoprivrede, plata, prihod od nekog zanata, uslužni radovi u poljoprivredi, sređeno stambeno i ekonomsko dvorište, automobil, dva traktora, sve priključne mašine.

Socijalno ugrožena domaćinstava u selu ima oko 20 %. To su domaćinstva sa 3-5 člana koji nisu radno sposobni, 1 do 2 ha obradivog zemljišta sa zemljoradničkom penzijom ili bez nje, nemaju ili imaju jednu kravu ili sitnu stoku, kucu staru, ne poseduju mehanizaciju, zemlju daju pod zakup, primaju socijalnu pomoc itd.

Domaćinstava ispod proseka ima oko 30 %. Ovo su domaćinstva sa 3-4 člana, 1-2 hektara zemlje, ne poseduju mehanizaciju, prihode ostvaruju većinom iz dnevnice.

Infrastruktura

Miratovac je selo na kraju juga Srbije. Nalazi se na 6 km od Preseva 55 km od Vranja, 30 km od Bujanovca i 20 km od Kumanova. Sa svim tim mestima je povezan asfaltnim putevima osim sa Republikom Makedonijom. Samo glavni put koji prolazi kroz selo je asfaltiran pri put 1973. godin, a u prethodne dve godine je skoro potpuno renoviran. Selo se nalazi na udaljenosti od glavnog autoputa M 75 Beograd-Skopje. Treba napomenuti da je ovde i mali granični prolaz za R. Makedoniju, ali trenutno nije u funkciji. Elektrifikacija je urađena 1958. godine i u selu ima 5 transformatora i zadnjih godina uz pomoć stranih donatora je renovirana električna mreža. Trotoari ne postoje. Telefon je selo dobilo prvi put 2008 godine. i priključena su skoro sva domaćinstva.

Selo Miratovac ima novu izgrađenu školu, u toku radaovi na izgradnji sportske hale za skolarce, koja se izgrađuje iza objekta postojeće osnovne škole. Inače osnovna škola je do osmogodišnja, a centru sela je izgrađeno 2005 godina obdanište, sa pratećim objektima. Dom kulture u selu ne postoji do danas, stara zgrade škole je izdata u zakup i koriste je za obavljanje delatnosti pekara. Zdravstvenu ambulantu selo je dobilo 1977. godine. Fudbalski klub „Miratoca“ osnovan je još pre 1978. godine, u selu Miratovac postoji kulturno društvo „BESA“, koje je osnovano 80.-te godina. Škola se nalazi na ulazu u selo sa Preševske strane.

Obrazovna struktura meštana

Obrazovna struktura meštana je zadovoljavajuća. Miratovac može se reći da i nema nepismenih, izuzimajući par starijih meštana. Samo osnovno obrazovanje ima 70 % stanovnika Miratovca. Sa srednjom školom su trenutno oko 75% meštana, sa visom školom oko 30%, sa fakultetom oko 20% meštana sela Miratovca. Vredi napomenuti da broj školovanih žena sa visokim obrazovanjem je oko 4%. Trenutno osnovci posle završetka pohađaju srednju školu u gradu Presevo. Srednjoskolci svaki dan putuju autobusom do srednje škole u Presevo. Prevoz

učenika u školu je omogućen lokalnim autobuskim linijama koje imaju poseban režim za vreme školske godine. Zainteresovanost za informacije je sve veća i to je jedan od razloga što selo i pored loših ekonomskih uslova napreduje u svim sferama.

Stanovnici sela Miratovac žive u svom selu u uslovima koji se mogu reći da zadovoljavaju. Veći životni standard bi se mogao postići samim zalaganjem meštana ali i uz pomoć države koja bi bila usmerena ka većim ulaganjima u poljoprivredu i sigurnost u pograničnoj zoni. Selo poseduje kapacitete za veću poljoprivrednu proizvodnju ali bi trebalo obratiti pažnju i na prirodne resurse koje poseduje kao što su izvori vode Miratovacke Banje koji bi mogli da se upotrebe u povrtarstvu ili vodu za pice.

